

A KOSSUTH-DÍJAS, ERZSÉBET-DÍJAS SZÍNÉSZ-RENDEZŐ A KESERVESEN GYÓNYÖRŰ PÁLYÁTÓL AZT KAPTA, HOGY VÉGIGÉLHETTE AZ AJÁNDÉKBA KAPOTT HATALMAS SORSOKAT

Husztai Péter: A pénz megöli a művészetet

Szenkovits Péter írása

Huszti Péter számára Sopron mindig izgalmas turisztikai célpont volt, nem felejtí el az egykori osztálykirándulásokat sem. Később színészi hívatása is a hűség városához kötötte olykor-olykor, hiszen itt forgatták például a Fekete gyémántok (1976) néhány jelenetét, két évvel ezután pedig a Csillag a máglyán filmes változatának nagyon fontos mozzanatait vették fel (Szervét Mihály alakját formálta meg). Rendezett is már nálunk: a Lamberthier úr című darabot (2001 nyara, Bányászati Múzeum udvara), tavaly nyáron pedig – színművésznő feleségével, Piros Ildikóval együtt – vendégszerepelt a Karinth Ferenc írásából összeállított Cini, Isten csüzlíja című előadással. Most ismét – jórészt – rendezésének örülhetünk: január 31-én az ő irányításával mutatja be a Soproni Petőfi Színház G. B. Shaw Az ördög cimborója című művét, amiben egyébként a Kossuthdíjas művész – aki egyebek között érdemes művész és Erzsébet-díjas is – Burgoyne tábornok szerepében is láthatjuk.

– Hazajár Sopronba?

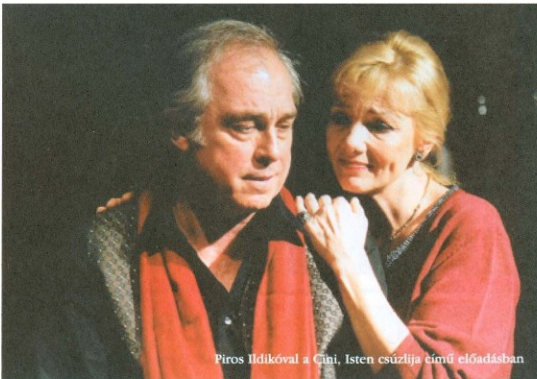
– Amikor tavalyelőtt nyáron itt dolgoztunk, s esténként sétáltunk a városban, egyszerűen rájöttem, hogy Sopron olyan ember-léptékű – kezdi vallomását a közkezdvelt színész-rendező. – A történelmet, a szépséget, a finomságot sugározza szinte minden macskakő, meghittség, béke vett körül bennünket, s ezek a gyönyörű házak, terek, utcák, templomok! Azt mondtam, milyen szerencsések is vagyunk mi, hogy nekünk van egy Sopronunk! Történetesen nem sokkal ko-

rábban jó sorsom egy rendezés kapcsán Las Vegasba vitt, s szinte kézenfekvőnek tűnt – persze, hogy is merek ilyet csinálni? – az összehasonlítás. Las Vegas az egy olyan jó estényi kiruccanásra való, ahol nagy a vidámság, csillognak-villognak a különböző kulisszák, de nincs mögöttük semmi. Azaz nincs történelem, nincs ember... Itt pedig a házak mögött érzem az embereket, a mai, de az egykori családok életét is. Nekem ezt jelenti Sopron. Az itthon érzését. Hazajárók ide. Lelkesen, boldogan.

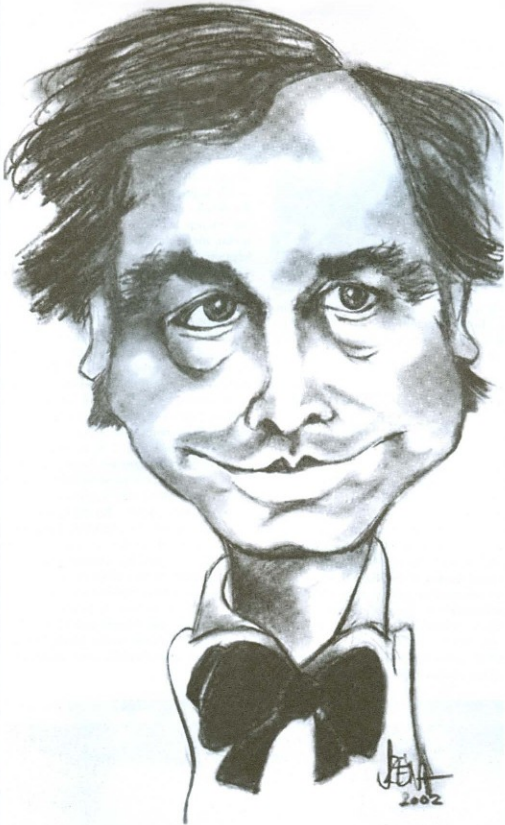
– *Abogy Sopronról mindenkinek a bűség jut eszébe, úgy Önbűz is kötődik ez a fogalom: 1966 óta bűséges a budapesti Madách Színházhoz.*

– Néhány évvel ezelőt sokat gondolkodtam

azon, miért is maradtam, miért is engedtem bizonyos hívásoknak az idők folyamán. Valószínűleg a hűség az egy jó szó. Lehetséges, hogy van valami olyasmi is, nem érzem, hogy tudnék valami nagyon-nagyon mást csinálni, s részben bizonyos fajta színházokban én nem szeretnék játszani. Ahová pedig hívtak, jó színházak voltak, de nem éreztem olyan nagy különbséget, nagy változást. Nem beszélve arról, hogy ebben a színházban, ami látszólag ugyanaz (miközben teljesen átépítették, szép lett) nagyon megváltozott minden. Egy színházat mindig az határoz meg, kik játszanak benne, ki vezeti. Ahhoz képest, ahogyan én annak idején a Madáchban elkezdtem, s akik között elkezdhettem: Kiss Anyi, Pécsi

Piros Ildikóval a Cini, Isten csüzlíja című előadásban

Szendési Ferenc karikatúrája

Sándor, Gábor Miklós, Ajtay Andor, Tolnay Klári, Mensáros László, Domján Edit, Márkus László, Balázs Samu... Szóval óriási társulatba léptem be, most pedig tulajdonképpen a tanítványaimmal játszom együtt, illetve rendezem őket, ami persze szintén nagyon érdekes, mert van íve a dolognak. De ez már egy egészen más színház, mást is játszik.

– *Ember és művész: közel vagy távol?*

– Ha valaki azt mondja nekem harmincegy-néhány éves koromban, amikor Shakespeare-, Csehov-hűsők bőrébe bújok, hogy ötvenévesen musicalekben játszom majd,

akkor feltehetőleg úgy nézek rá, mint egy őrutlre... Az utóbbi időben seregnyi klasszikus musicalt adtunk elő, de mondjuk a Hegedűs a háztetőn ugyanolyan nagyszerű dráma, mint akármelyik Shakespeare-mű, az Isten pénze éppúgy. Mindenesetre ilyen módon kicsit mást is játszom. Ettől függetlenül kétségtelenül szeretem ezt a színházat, mindig aggódom a sorsáért. A Madách Kamarának jó ideig művészeti vezetője is voltam, amíg nem lettem a színművészeti főiskola, illetve egyetem rektora. Szóval ez a hűség egy furcsa hűség, de mindenesetre az emlékek, annak ellenére, hogy nagyon

nehéz bizonyos dolgokra ráismerni (magára a színpadra, a nézőtérre, a kelléktárra...), szóval az emlékeim, kétségtelen, ehhez az egykori épülethez kötnek. Ezek nem nosztalgikus emlékek, hanem nagyon-nagyon sok értékes dolgot viszek magammal. Megpróbálom majd megírni azokat a titkokat, amiket, úgy érzem, csak én tudok már említett nagy színészekről. Mint ahogyan nagyon fontosnak tartom, hogy a tanítványaimnak az órák szünetében mindig valamit megpróbáljak elmesélni ezekről a nagyokról. Olyasmiket, amiket a saját életükben majd talán ők is hasznosítani tudnak; hogy jó esetben az ember és a színész nincs annyira távol egymástól – rossz esetben nagyon távol van, de azt én nagyon rossz esetnek tartom...

– *Mi is az a szerencse?*

– Ma már kicsit költőien fogalmazva, arra a kérdésre, mi is kell valójában a színészethez, sokan azt felelik: szerencse. Csakhogy mi az a szerencse? Én ma már biztos vagyok abban, a szerencse az, hogy az ember először is milyen játszótársak közé kerül? A játszótársba beleérttem a rendezőt, a színész-kollégákat, azokat a nagyszerűeket, akikről már beszélünk, s beleérttem az írókat is. Így alkotjuk együtt a színházat. Ebből a szempontból én nagyon szerencsés vagyok. S abból a szempontból is, és ez most elég furcsán fog hangzani, szóval abból a szempontból is szerencsésnek érezhetem magam, hogy egész életemben – ma ugyanitt tartok, semmi nem változott – nagyon-nagyon kis szerepet játszott a pénz. Ez korábban nem volt téma. Tudom, hogy nagyon kevés volt a fizetésünk, nagyon keveset fizettek a filmzészért, mégis milyen jó, hogy rengeteg alkotásban benne lehettem, például Az ember tragédiájában is játszhattam filmben. S még mi mindenben, amiről nem beszélünk! Nagyon nagy szerencsének tartom, hogy a pénz nem befolyásolta az életünket. Most is távol tartom magam egyébként ettől a dologtól. Úgy érzem, a pénz mindenképpen megöli a művészetet. Ez a mondat felháborodást fog kiváltani mindenhol, mert ez, úgy tűnik, teljesen elavult szemlélet. Úgy érzem, amit ettől a keservesen gyönyörű –

A belső titkok nélkülözhetetlenek

– Ön sokat kapott Ádám Ottó, Várkonyi Zoltán, Pártos Géza, Vámos László rendezőktől, avagy például a már említett Tolnay Kláritól, Mensáros Lászlótól; kettyüket sokszor rendezte, nem tűzds, hiszen mindenki tudja, örösi sikerrel. Szóval az igazi színi lények, létezésnek vajon mi (lebet) a lényege?

– Azt kaptam tőlük, s ezt ma is érzem, ha rendezek, hogy a nagyszerű színészekből egy szerep kapcsán olyasmiket is ki lehet hozni, meg lehet mutatni, amiket tulajdonképpen nem szívesen „adnak ki” a közönségnek. Akkor lesz pazar egy előadás, ha a szereplők a belső titkaikat bele tudják tenni szerepeikbe. Nekem nagyon fontos akár színészként, Jágóként, Hamletként, de vegyük például Tevjt, hogy bele tudom vinni a saját fájdalmaimat, örömeimet. A Tevjénél mondjuk a gyerekeimmel való kapcsolatot (nekem ugyan fiaim vannak, ott meg lányok vannak, de akkor is), az apának az érzését: bátran és néha szemérmetlenül. Ha nem tudnám belevinni, akkor az egész csak egy színdarab lenne... S ha rendezőként nem tudom előhozni az Úvegfigurákban a Piros Ildikóból az ő anyai fájdalmait és örömeit, túlteljesítési vágyát, akkor az is csak egy színdarab marad... Így pedig egy család történetét látjuk a színpadon. És a gyerekekből előhozni azokat az érzéseket, amelyeket az ő szüleikkel szemben éreznek... Ha ezt rendezőként előhívom, akkor valami különleges dolgot tudunk megcsinálni. Én biztos vagyok benne: a nézők nemcsak, hogy ezt szeretik, hanem ezért jönnek el a színházba. S akkor aztán kicsit másképp mennek el a színházból, mint ahogy bejöttek...

Tevjtől a Hecselut a színiélet történetében – játékos Almási Gábor

közhely ugyan, de így van – pályától kaptam, az az, hogy végigélhettem az ajándékba kapott hatalmas sorsokat. Jóllehet egyikünk se király...

Cipelem magammal a sorsokat

– Este bétől tízig azt!

– Pontosan. Szóval a királyban is tulajdonképpen az embert próbáltam megmutatni. Ezeket az ajándék-sorsokat, amiket kaptam, végigélhettem. Én alakítottam ezeket a szerepeket, ezek a szerepek is alakítottak engem. Ha akarom, ha nem, viszem, cipelem magammal ezeket a sorsokat. Amik igen is nagyon sok esetben erőt, tartást adnak, nehé helyzetekben, döntésekben segítenek, ha mégoly drámainak is tűnik egy-egy döntés... Ezt tartom a szépnek. Nem gyűjtöm a „trófeákat”, a fényképeket, a kritikákat; sokkal mélyebben viszem magammal ezeket belül.

Karinthy Ferenc megidézése a Bányászati Múzeum udvarán – játszóférsa Piros Ildikó